

Maxim Tomoszek: „Vlastně vůbec nevíme, jaká je kvalita absolventů právnických fakult.“

eFocus

Maxim Tomoszek působí na katedře ústavního práva Právnické fakult Univerzity Palackého v Olomouci, kde vyučuje předměty Ústavní právo, Ústavní srovnávací právo a Základní práva. Věnuje se výzkumu zejména v oblasti ústavního srovnávacího práva a základních práv, je vedoucím Centra pro klinické právní vzdělávání PF UP, podílí se na přípravě studentů reprezentujících fakultu v mezinárodních soutěžích v simulovaném soudním nebo rozhodčím řízení a řídí například činnost Studentské právní poradny.

Zvítězil jste v naší internetové anketě o "Nejlepších 10 otázek roku 2012". Jaká byla Vaše první reakce?

„Byl jsem velmi mile překvapen! Vůbec jsem nečekal, že v takové konkurenci mohu uspět.“

Dle reakcí na sociálních sítích patříte k velmi oblíbeným pedagogům - máte "recept" na úspěch na tomto poli?

„Snažím se se studenty jednat vždy férově a myslím na to, aby pro ně studium mělo co největší přínos, aby měli pocit, že volbou studia práv v Olomouci udělali správný krok. S tím souvisí flexibilita po organizační stránce, ale zároveň jasná a pevná pravidla pro absolvování předmětů. Také je velmi důležité, aby bylo předem jasně definováno, co se mají studenti absolvováním předmětu naučit, aby to byly užitečné věci a aby se zkoušení zaměřovalo právě na ověření toho, zda se to naučili.“

Jste vedoucím Centra pro klinické právní vzdělávání PF UP. Co je cílem působení tohoto centra?

„V prvé řadě je to metodické, organizační a pedagogické zajištění výuky právních klinik na PF UP, jak ostatně napovídá i samotný název této jednotky. Právní klinika je metoda právního vzdělávání založená na učení se ze zkušeností, která kromě vědomostí rozvíjí ve značné míře také dovednosti a hodnotovou orientaci studentů a zároveň napomáhá prosazování sociální spravedlnosti. Největší z klinik na PF UP je Studentská právní poradna, kde studenti pracují v malých skupinách pod supervizí pedagogů PF UP nebo advokátů na případech reálných klientů. Je v ní zapojeno cca 40 studentů a 7 supervizorů, takže na organizaci a koordinaci je to celkem náročné. Také je zapotřebí zajistit chod kanceláře, kde se studenti s klienty scházejí a pracují na případech. V širším smyslu je úlohou Centra přispívat k rozvoji praktických forem výuky obecně, a to jak na PF UP, třeba poskytnutím metodické přípravy koučům moot courtových týmů, tak v ČR obecně, např. prostřednictvím exkurzí z jiných fakult zaměřených na praktické fungování klinik apod.“

Se studenty také absolvujete mezinárodní soutěže v simulovaném soudním nebo rozhodčím řízení. Máte za sebou nějaké úspěchy?

„Hodně záleží, co má být kritériem úspěchu. Pro naše týmy byl vždy na prvním místě cílem rozvoj znalostí a dovedností studentů. Z tohoto pohledu byla myslím účast v soutěžích velmi úspěšná, protože řada bývalých účastníků soutěží dnes pracuje v prestižních mezinárodních právních

kancelářích nebo na jiných místech, o něž je velký zájem – to je jednoznačná známka kvality těchto studentů. Pokud bych jako kritérium úspěchu měl brát celkové umístění, za největší úspěch sebe jako kouče považuji, že se mi podařilo ve Willem C. Vis moot courtu dostat olomoucký tým v průběhu čtyř let ze 197. místa až na 104. místo v konkurenci cca 250 právnických fakult z asi 70 zemí světa. Obecně považuji za úspěch, že olomoucké týmy v různých soutěžích dosahují pravidelně kvalitních umístění, ať již první místo, finálová účast nebo třeba nejlepší výsledek mezi českými právnickými fakultami. Také je velmi pozitivní, že díky rozsáhlému moot court programu mohou zkušenost s mezinárodním moot courtem získat všichni studenti, kteří o to mají zájem.“

Pokud se nemýlím, olomoucká Studentská právní poradna je v takovém rozsahu jediná v republice. Čím to je, že je Olomouc takto "aktivní", na rozdíl od ostatních fakult?

„Je zde několik faktorů. Nejdůležitějším z nich je podpora vedení fakulty, které je přesvědčeno o důležitosti právních klinik a praktických forem výuky – fakulta se tím může profilovat a odlišit od ostatních právnických fakult v ČR. Dalším faktorem je relativně mladý kolektiv kmenových vyučujících, z nichž mnoho je ochotných vyzkoušet netradiční věci. Velmi důležité je i to, že PF UP od svého založení čerpala v oblasti výuky mnoho inspirace ze zahraničí, pravidelně k nám jezdili hostující profesori z Hofstra University School of Law, kteří byli i u vzniku právních klinik v roce 1996. Přestože pak fakulta procházela těžkým obdobím, myšlenka klinik byla vždy v institucionální paměti fakulty přítomna s velmi pozitivním nábojem. A konečně je zde faktor Olomouce jako města, které není sídlem Parlamentu, vlády, ministerstev, vysokých soudů nebo veřejného ochránce práv. Pro řadu pedagogů je tak působení na fakultě jejich jedinou profesí a mají prostor se mu věnovat velmi intenzivně, zkusit nové věci. Pro studenty to pak znamená, že možnosti praxí nebo stáží jsou v Olomouci poměrně omezené, a proto pro ně kliniky představují velmi cennou možnost, jak nějakou praxi získat.“

Jak byste zhodnotil kvalitu absolventů právnických fakult? Je vzestupná nebo sestupná? Případně dlouhodobě stejná?

„Na této otázce považuji za nejsmutnější, že vlastně vůbec nevíme, jak to s kvalitou absolventů je. Neexistují žádné komplexní studie z této oblasti, takže lze soudit pouze z osobních zkušeností nebo ze střepků, které na fakulty z praxe proniknou. A už vůbec nemohu hodnotit kvalitu absolventů jiných fakult než PF UP. Co se týče PF UP, myslím, že studium je dnes kvalitnější a náročnější než dříve, což vede k vyšší kvalitě absolventů. Opačným směrem zase působí tendence zvyšovat počet studentů, i když nevím, jestli to automaticky znamená, že by se kvalita studentů nastupujících na fakultu snižovala, protože v tom hraje určitou roli i změněný formát přijímacích zkoušek (SCIO testy). Celkově bych řekl, že kvalita absolventů je o něco vyšší než dříve, a to zejména díky tomu, že dnes jsou absolventi mnohem lépe připraveni na praxi a mají mnohem více příležitostí se profilovat v průběhu studia nadstandardními aktivitami. Nejlépe by to asi mohli posoudit jejich zaměstnavatelé, tyto informace ale bohužel nemáme. Ze všeho nejvíce mne v této oblasti zajímá, jací budou absolventi PF UP, kteří vystudují nově akreditovaný studijní program. Ten se od předchozího programu značně liší, posiluje výuku právních předmětů, ale také dovedností, již nyní studenty vyučujeme nový občanský zákoník. Výsledek ovšem budeme znát až za více než dva roky, kdy fakultu opustí první absolventi nového programu.“

Co považujete za aktuální největší problém výuky práv v Česku?

„Malý zájem právnických fakult o kvalitu studia a o studenty, o to co studentům studium přináší. V zahraničí se v této oblasti provádí seriózní výzkum a monitoring, spolupracuje se se studenty i s praxí, probíhá intenzivní evaluace výuky. U nás je výuka často zaměřena výhradně na znalosti, chybí rozvoj dovedností a profesních hodnot, přestože je to výbava, která na rozdíl od znalostí právní úpravy zastarává velmi pomalu. S rozvojem dovedností to v poslední době začíná být na českých právnických fakultách lepší, ovšem rozvíjení hodnot je stále realizováno v minimální míře, přestože jsme si velmi dobře vědomi, že právní řád jako celek není hodnotově neutrální a že k jeho aplikaci a

zejména interpretaci je hodnotový základ nezbytným předpokladem. Problémy jsou často vzájemně propojeny – jako příklad lze uvést problematiku zkoušení a hodnocení studentů. Studenti si velmi často stěžují na nedostatečnou objektivitu hodnocení, a skutečně lze identifikovat řadu faktorů, které k tomu výrazně přispívají – při převaze ústního zkoušení může často dojít k snížení objektivity hodnocení jak z pohledu učitele (nikdo není schopen být zcela objektivní, vždy je zde problém prvního zkoušeného studenta, kdy ještě pedagog nemá s kým srovnat apod.), tak z pohledu studenta (nic nevím, ale aspoň to „okecám“, třeba to projde). Také k tomu přispívá rozdílná obtížnost náhodně losovaných otázek, takže někdo může zkoušku dostat v podstatě zadarmo, zatímco u jiného může být zkouška velmi náročná (když otázka tzv. nesedne). Navíc obsah zkoušky je to, co nejlépe definuje studijní výstup předmětu, a často vymezením zkouškových otázek učitelé studentům sdělují, že je třeba se jen naučit nějaký nepříliš dlouhý učební text nebo právní předpis. Tím zvýhodňují studenty schopné memorovat, nikoliv samostatně přemýšlet.“

Takže chybějící objektivita zkoušení...

„Ano, chybí tak nástroj hodnocení výkonu studentů a vlastně proto ani nevíme, jak kvalitně fakulta své studenty učí a co si odnášejí. Na to navazuje úplná absence zohlednění studijních výsledků ze strany zaměstnavatelů, kteří však celkově o studiu na právnických fakultách vědí jen málo a neplní svou úlohu „zadavatelů“ vzdělávací zakázky. Studenty pak nic nemotivuje se snažit na fakultě dosahovat dobrých výsledků (s výjimkou prospěchových stipendií), protože to nikoho nezajímá. Proto i v předmětech, kde je hodnocení alespoň relativně objektivní díky eliminaci výše uvedených faktorů a mohlo by studenty vzájemně odlišit podle toho, jak kvalitně se připravili, nemají studenti motivaci na tom pracovat. Hlavní je tedy projít. Z toho vyplývá, že jediné rozlišení mezi studenty na českých fakultách je, zda dokončí studium či nikoliv. To je rozdíl oproti zahraničí, kde fakultu dokončí téměř všichni, ale ti, kdo dosáhnou velmi špatných výsledků, nenajdou práci vůbec nebo jen práci nepříliš prestižní a špatně placenou.“

Dalo by se to tedy shrnout?

„Mám pocit, že je v právním vzdělávání zatím velmi silná setrvačnost pokračovat v zavedených kolejích, přestože v oblasti metod vzdělávání dochází k velmi rychlému pokroku. S ohledem na způsob financování fakult a možné zavedení školného je to nelogické, protože v zahraničí již je odklon studentů od právnických oborů realitou. Jakmile tento trend přijde i do ČR, budou muset fakulty začít uvažovat úplně jinak než dnes. Prvním krokem je reflexe toho, co a jak se vlastně učí, zda to stále ještě takto má smysl, nebo zda by se nemělo něco změnit. Kdyby si každý vyučující na právnické fakultě takovéto otázky položil a pokusil se podle toho pracovat na způsobu, jak učí, úroveň výuky práva by to posunulo výrazně vpřed. Zároveň si ale myslím, že se situace již dnes výrazně zlepšuje, že na všech právnických fakultách jsou lidé, kteří na moderní trendy reagují a nabízejí studentům obsahově i metodicky velmi kvalitní předměty.“

Uvedl jste, že kdybyste nebyl právník, byl byste nejspíš systémovým inženýrem nebo teoretickým matematikem. To jsou vcelku diametrálně odlišné obory...

„Tak určitě ... :-) Na střední škole jsem se skutečně profiloval v oblasti matematiky a přírodních věd. Proto pro mne bylo zahájení studia na PF UP krokem do neznáma – v průběhu střední školy jsem o takovém zaměření vůbec neuvažoval, ale dnes jsem za tento krok rád. Řada studentů si vybírá právnickou fakultu proto, aby se vyhnuli matematice, ale podle mne matematika a logika do práva bytostně patří, což považuji tak trochu za svou konkurenční výhodu.“

Studentům věnujete maximum energie. Zbývá Vám ještě nějaká na soukromí?

„V poslední době bylo toho času velmi málo. Ovšem po těchto zkušenostech jsem dospěl k závěru, že je v zájmu mém i mých studentů, abych si vyhradil více času pro odpočinek a pro rodinu. Únava je v oblasti duševní práce velmi limitující faktor a rozhodně bych nechtěl dospět k vyhoření. Navíc v některých momentech toho bylo na mne opravdu hodně a některé věci jsem proto nemohl realizovat podle svých představ, což mne mrzí. V červenci se mi narodil druhý potomek, syn Maxim, a právě

přichází do období, které si chci co nejvíce užít a zapamatovat.“

Vaším oborem je ústavní právo. To se na první pohled může zdát příliš neměnné, ale praxe ukazuje opak. Je tomu tak?

„Ústavní právo má několik úžasných vlastností, které mne fascinují. Jednak je to velká rozdílnost law in books a law in action, kdy vlastně každý den se ústavní právo vyvíjí tím, jak je v praxi aplikováno. Ústavní právo je také základ celého právního řádu, a proto má co říct k téměř každému právnímu problému, přestože v praxi mohou být ústavní aspekty některých situací pomíjeny či skryty. Třetí z mého pohledu důležitou vlastností ústavního práva je, že umožňuje ve velkém rozsahu provádět komparační zkoumání, či dokonce v některých souvislostech se po srovnávací perspektivě přímo volá. Ústavní srovnávací právo je velmi živou oblastí i v zahraničí a je tak stále co číst, o čem přemýšlet a o čem psát.“

Jaká kniha Vám aktuálně leží na nočním stolku?

„Právě se chystám na Litigators od Johna Grishama.“

Děkujeme za rozhovor.

Pozn.:

10 otázek pro... Maxima Tomoszka >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Půl roku po účinnosti novely stavebního zákona](#)
- [Rozhovor s Adamem Vojtěchem](#)
- [Video rozhovor s Danielou Kovářovou](#)
- [Video rozhovor s Martinem Maisnerem](#)
- [Video rozhovor s Monikou Novotnou](#)
- [Video rozhovor s Robertem Nerudou](#)
- [Video rozhovor s Michalem Vepřekem](#)
- [Video rozhovor s Robertem Němecem](#)
- [Video rozhovor s Michalem Hinkem](#)
- [Video rozhovor s Janem Pořízkem](#)
- [Video rozhovor s Martinem Nedelkou](#)